

En Marcel·lí i l'anticlericalisme

Pelai Pagès

Fou l'home més buscat. Marcel·lí Massana, en "Panxo". Aquell que va fer anar de corcoll la Guàrdia Civil durant molts anys i que mai no fou detingut. L'únic dels guerrillers

amb la ficció. La biografia de Josep Reguant, l'única existent fins ara, data del 1979 –encara en vida de Massana– i deixava molts aspectes en l'aire. Hem hagut d'esperar fins ara, gràcies a les recerques de l'historiador gironí Josep Clara, per disposar d'un treball seriós, documentat i rigorós, publicat per Rafael Dalmau (Barcelona, 2005) sobre el guerriller anarquista.

Destaca, en primer lloc, la vida apassionant i apassionada, "envoltada de clarors, foscors i mitges llums", com diu Clara, d'un home que encara era molt jove quan va esclatar la Guerra Civil –havia nascut el 1918–, que va combatre en les files de l'exèrcit de la República i que, detingut a Albaterra, fou condemnat a quinze anys de presó. En sortir en llibertat condicional, fou cominat a fer el servei militar. Aleshores va decidir "echarse al monte". Entre el 1944 i el 1951, juntament amb Ramon Vila, "Caracremada", portà a terme tot un seguit d'accions armades pel Berguedà i el Bages en què combinava atacaments, segrests i sabotatges, en una acció típica de guerrillera com les que s'estaven produint al mateix moment

en altres indrets de l'estat espanyol. Però a diferència dels altres dirigents guerrillers com Quico Sabaté, Facerras i el mateix Vila –mort en un enfrontament armat el 1963–, Massana va conèixer la restauració de la democràcia i va morir plàcidament el 1981.

Sorpren, d'altra banda, que a les conclusions Clara afirmi categòricament que el tret particular i permanent d'en Marcel·lí fou el seu anticlericalisme, "fruit de la vivència de la religió com un fenomen obligatori d'aparences, ritus i submissió". De fet, el tret era comú entre la gent d'esquerra a Catalunya i a l'estat espanyol fins la Guerra Civil. Sovint s'ha dit que si l'esquerra va anar perdent durant la segona meitat del segle XX aquesta característica fou sobretot gràcies a l'evolució de l'Església, especialment arran del Concili Vaticà Segon. La qüestió més preocupant, però, a l'inici del segle XXI, és la represa d'uns certs fonamentalismes religiosos, que dins i fora del cristianisme, s'estan reproduint a casa nostra. Els exemples són nombrosos i cal esperar canvis d'actituds i comportaments –a l'Església també li caldria una segona transició– perquè, com en èpoques d'en Massana, l'anticlericalisme militant no torni a ser, amb tota la seva virulència i agressivitat, una característica de l'esquerra.

EL TEMPS

"El tret [l'anticlericalisme] era comú entre la gent d'esquerra a Catalunya i a l'estat espanyol fins la Guerra Civil. Sovint s'ha dit que si l'esquerra va anar perdent durant la segona meitat del segle XX aquesta característica fou sobretot gràcies a l'evolució de l'Església, especialment arran del Concili Vaticà Segon"

antifranquistes de postguerra que va sobreviure al "trienni de terror" que la dictadura va imposar els darrers anys de la dècada dels 40 per acabar amb la resistència armada. El berguedà Massana, tot i haver-se convertit en un mite, era fins ara molt poc conegut. I la seva vida i les seves accions estaven envoltades d'una aurèola on la realitat es barrejava